

מסורת הש"ס

- (א) [לעיל קד:]; (ב) [כריתות כא:]; (ג) [ז'ל]; (ד) [מ"ן]; (ה) [פסחים פג:]; (ו) [אהלות פ"ג מ"א, ו]; (ז) [לעיל ט:];

תורה אור השלם

1. וכל הולך על כפיו בכל החיה החולקת על ארבע שטאים הם לכם כל הנגע בנבלתם יטמא עד הערב: והשוא את נבלתם יבסס בגדיו וטמא עד הערב שטאים הקהל לכם: ויקרא יא כז, כח

גליון הש"ס

גמ' וקולית השרץ. לאו דוקא דהא שרץ מטמא כבעשה אלא דיעק פירכא מנגלה ושרץ דנקט אשירות לישנא הוא. רמב"ן נחידות פ"ב דף ע"ו ד"ה אין אומות:

הנחות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבי וכו' לא מטמי משום אכר: (ב) ד"ה טמאה וכו' בבעלי חיים: (ג) תוס' ד"ה נוגע וכו' לא ליטריך ליה למתני:

מוסף רש"י

שימישו נותר. שנתר בהן מוח חזק למט ושימשהו העצמות הללו, מטמאין את הידים, כותר עלמו שגורו חממים שטמא את הידים (פסחים פג). בסיום. כדמרתמין כטו (שמות ל) בסיסה (שם).

וקולית המוקדשים. במסכת פסחים (דף קב:) תנן הפגול והנוטר מטמאין את הידים דגזרי בהו רבנן משום חשדי כהונה ועללי כהונה כדמפרש הסו וגזרו אף בעצמות ששימשו נותר: נבלה אין עצמותיה מטמאים דכתיב (ויקרא יא) בנבלתה ולא בעצמותה וכן שרץ הלכך

קטומים טהורים אף מלטמא במשא וכ"ש מגע דאי אפשר לו ליגע ואע"ג דשומר מכנים ומולא טומאה ה"מ דכר שפאשר ליגע בטומאה עצמה ואפילו לא נגע בה אלא בשומר טמא אכל היכא דאי אפשר ליגע בטומאה עצמה אין שומר מטמא: **נקוצים כל שוא.** אפילו כחוט השערה שפאשר להכניס בו חוט השערה של ראשו או זקנו והרי הוא מטמא כיון דלקמן [קסו:]:

גמ' ואי דאיכא נקוצי מוח מצפנים טומאה בוקעת ועולה. קושא היא אמאי אין מטמא בזהל הרי אין לה חלל טפח וקיימא לן בצרכות (דף יט:) כל חלל שאין בו טפח אינו חוץ בפני המה: ואי קסבר מוח מצפנים מעלה ארוכה לבשר מבחוץ אע"ג דליכא מוח הולא ובמחזור לחי סוף המוח נבלה שרי פגעמיס שהמו כולו כלה וחור וע"י המוח גדל הבשר מלמעלה א"כ בלא צר ובלא מוח חשיב אכר כל עכ"ס חלול ותנן [אהלות פ"א מ"ו] האברים אין להן שיעור אפילו פחות מכזית מן המה ופחות מכעדה מן השרץ: **קסבר אין מוח מצפנים מעלה ארוכה.** לבשר מבחוץ והלא הולא וליכא צר אין סופו להעלות ארוכה וכו' ולא אכר מיקרי: א"ה **במוקדשין אמאי טמאים.** הרי לא שימשו נותר דאין נותר בפחות מכזית: **כי נקבו אמאי טמאין.** הא אמרת דאין שומרין מנטרפין לטומאה חמורה: **רישא.** דקולית המה: **דליכא כוית.** לפיכך אין מטמא בזהל: **סיפא.** מוקדשים ושרץ ונבלה: **דאיכא כוית.** לפיכך גבי מוקדשין איכא ושיעור נותר וגבי נבלה ושרץ איכא שיעור לטמא: **ומאי קמ"ל.** כיון דרישא ליכא כוית וזאכתי לא אשמינן דעכ"ס כשעורה מטמא במגע ולא בזהל וכזית מן הנבלה מטמא: **מילי מילי.** כל דבר שאשנה שמיטתו אשמינן טעמא ככל חד חד מה שההוא זמא לא הראה זה: **רישא.** אשמינן מדלל טימא בזהל על כרחיך שמעת מינה דמוח מצפנים אין מעלה ארוכה מבחוץ דאי מעלה בין אית ביה בין לית ביה מטמא: **מילתא היא.** כותר עלמו ואיטריך לאשמועין דכי הוא כדכר מרי משום דבפסחים (דף קב:) לא תנן אלא הפגול והנוטר אכל שמושו לא תנן ואשמינן מתניתין דמשום ודשימשו כוית נותר מטמא אפי' כשהיא קטומה

ולא נגע במוח טמא משום עכ"ס **אביי אמר לעולם מוח מעלה ארוכה.** דמטמא בזהל משום שיעור לא יטמא (א) אכר ובמוקדשין נבלה ושרץ בזהל כוית כדאוקימנא ואביי לא פליג אלא במעלה ארוכה: **לארצה.** דבעלי חיים מעלה ארוכה השתא נמי אכר הוא ולא בעי שיעור: **לארצה.** סביב סביב ואפילו במקום אחד: דקל אס תטול ממנו רלוועה סביב הוא מתיבש שלא הנחת דרך לשרף לעלות מן הקרקע למעלה ממקום שנקלף ואס תקליפנו לארכו ותשייר דדו אחד יש דרך לשרף לעלות: **לעולם.** רישא דאיכא כוית דלא מוקמינן מתניתין בתי טעמי וא"ל ליכא כוית היא מטמא בזהל דמוח מצפנים מעלה ארוכה: **ומאי נוגע מאהיל.** מאהיל נמי במשמע כדמפרש ואזיל דאיכא תנא דקרי למאהיל נוגע: **אמאי טהורים.** עכ"ס גופיה אכר הוא ובלא מוח נמי מטמא וסתימה מאי אהניא: **המתקשקש.** יבש ונעקר במוך החלל ידהוא לא מעלה ארוכה: **גבי מם.** אף על גב דאינו מעלה ארוכה מטמא בזהל דהא בלא חשיבות אכר הא איכא שיעור וסתימה לא מהניא ביה דטומאה בוקעת ועולה ומוקדשים הרי שמשו נותר: **נבלה כיון דמתקשקש הוא.** ושוב אינו מעלה ארוכה לאו אכר הוא הלכך ינקבו דאפשר ליגע מטמאים משום שיעור לא ניקבו לא דלאו אכר הוא דהשתא גרע מקולית שיש בה כבעדה מוח לח דהוא מעלה ארוכה הוא: אף אן נמי סינא. דקרי למאהיל נוגע:

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

קבה.

נוגע אין מאהיל א"ה. וא"ת מנא ליה למידק מאהיל לא אי משום דלא קמני לה הא לא קמני נמי משא אע"ג דעכ"ס כשעורה מטמא במשא וי"ל דמשא לא אכטריך (א) למתני אכל אכל הוה ליה למתני כיון דאין עכ"ס מטמא בזהל אע"ג דלא מתני ליה במוקדשין מ"מ הוה ליה למתני בזהל אפי' נשחית אמת

אוקולית המוקדשין הנוגע בהן בין בתומים בין בקובים טמא קולית נבלה וקולית השרץ הנוגע בהם בתומים טהורים נקובים כל שהוא מטמא במגע מנין שאף במשא ת"ל י הנוגע והנושא (א) את שבא לכלל מגע בא לכלל משא לא בא לכלל מגע לא בא לכלל משא: **גמ' נוגע אין אבל מאהיל לא היכי דמי אי דאיכא כוית בשר באהל נמי ליטמא דליכא כוית בשר ואי דאיכא כוית מוח מבפנים טומאה בוקעת ועולה באהל נמי ליטמא דליכא כוית מוח בפנים ואי מוח מבפנים מעלה ארוכה מבחוץ אבר מעליא היא באהל נמי ליטמא אמר רב יהודה בריה דרבי חייה זאת אומרת מוח בפנים אינו מעלה ארוכה מבחוץ במאי אוקימנא דליכא כוית אי הכי במוקדשים אמאי מטמא ותו קולית נבלה וקולית השרץ כי ניקבו אמאי מטמא הא לא קשיא רישא דליכא כוית סיפא דאיכא כוית ומאי קמ"ל מילי מילי קא משמע לן רישא קמ"ל דמוח מבפנים אינו מעלה ארוכה מבחוץ (א) מוקדשין מאי קמ"ל שימוש נותר מילתא היא דאמר (א) מרי בר אבון אמר רבי יצחק (א) עצמות קדשים ששימשו נותר מטמאין את הידים הוואיל ונעשה בסיס לדבר האסור נבלה אע"ג דאיכא כוית ניקבה אין לא ניקבה לא אביי אמר לעולם מוח מבפנים מעלה ארוכה מבחוץ והכא במאי עסקינן בששפה וכדרכי אלעזר דא"ר אלעזר קולית ששפה לארכה טמאה לרחבה טהורה וסימינך דיקלא ורבי יוחנן אמר לעולם דאיכא כוית ומוח מבפנים מעלה ארוכה מבחוץ ומאי נוגע דקתני מאהיל ואי מוח מבפנים מעלה ארוכה מבחוץ קולית נבלה וקולית השרץ כי לא נקבו אמאי טהורים אמר רבי בנימין בר גידל אמר ר' יוחנן יהכא במאי עסקינן כגון דאיכא כוית מוח המתקשקש גבי מת טומאה בוקעת ועולה נבלה כיון דמתקשקש הוא ניקבה אין לא ניקבה לא א"ר אבין ואיתימא ר' יוסי בר אבין אף אנן נמי תנינא (א) הנוגע הבכחי זית ומאהיל על חצי זית או חצי זית מאהיל עליו טמא אי אמרת בשלמא חד שמא הוא משו"ה מצטרף אלא אי אמרת תרי שמי נינהו מי מצטרף (א) והתנן יזה הכלל כל שהוא משם אחד מצטרף וטמא משני שמות טהור אלא מאי**

אמר אחד מצטרף וטמא משני שמות טהור אלא מאי

ששימש את הנוטר: לא ניקבה לא. דבעינן אפשר ליגע כדמני טעמא בזהל לקמן [קסו:]: ומתניתין בששפה נסרה במגל או בסכין דמו לא מעלה ארוכה והלכך כיון דליכא כוית מוח דמטמא בזהל משום שיעור לא יטמא (א) אכר ובמוקדשין נבלה ושרץ בזהל כוית כדאוקימנא ואביי לא פליג אלא במעלה ארוכה: **לארצה.** דבעלי חיים מעלה ארוכה השתא נמי אכר הוא ולא בעי שיעור: **לארצה.** סביב סביב ואפילו במקום אחד: דקל אס תטול ממנו רלוועה סביב הוא מתיבש שלא הנחת דרך לשרף לעלות מן הקרקע למעלה ממקום שנקלף ואס תקליפנו לארכו ותשייר דדו אחד יש דרך לשרף לעלות: **לעולם.** רישא דאיכא כוית דלא מוקמינן מתניתין בתי טעמי וא"ל ליכא כוית היא מטמא בזהל דמוח מצפנים מעלה ארוכה: **ומאי נוגע מאהיל.** מאהיל נמי במשמע כדמפרש ואזיל דאיכא תנא דקרי למאהיל נוגע: **אמאי טהורים.** עכ"ס גופיה אכר הוא ובלא מוח נמי מטמא וסתימה מאי אהניא: **המתקשקש.** יבש ונעקר במוך החלל ידהוא לא מעלה ארוכה: **גבי מם.** אף על גב דאינו מעלה ארוכה מטמא בזהל דהא בלא חשיבות אכר הא איכא שיעור וסתימה לא מהניא ביה דטומאה בוקעת ועולה ומוקדשים הרי שמשו נותר: **נבלה כיון דמתקשקש הוא.** ושוב אינו מעלה ארוכה לאו אכר הוא הלכך ינקבו דאפשר ליגע מטמאים משום שיעור לא ניקבו לא דלאו אכר הוא דהשתא גרע מקולית שיש בה כבעדה מוח לח דהוא מעלה ארוכה הוא: אף אן נמי סינא. דקרי למאהיל נוגע:

הנוגע

עין משפט
נר מצוה

נא מ"מ פ"ח מהלכות אבות הטומאות הל' ד: נבא ב מ"מ פ"א שם הל' ד: נבא ג ד מ"מ פ"ב מהל' טומאות מה הל' ה ופ"ב מהל' אבות הטומאות הל' יא ופ"ד הלכה ט: ה ה ו ד מ"מ פ"ד מהל' טומאות מה הל' יד:

שיטה מקובצת

אן מוקדשין קמ"ל שימוש: [ח] חלול ותנן בנה פ' יצא דופן ודף מגן [א] האברים אין להם שיעור אפי' פחות מכזית מן המה ופחות מכעדה: נבלה ופחות מכעדה: אכר אכר שמוש נותר וגבי שרץ ונבלה איכא שיעור: [ז] ליכא כוית וכי אכתי לא שמעינן: [ח] מילי מילי כל דבר ודבר ששנה במשנתנו אשמועינן טעמא בכל חד מה: [ו] בין לית ביה הוה מטמא: [ז] דמשום דשמיטת כוית נותר מטמא: [ח] לא מטמא משום אבר ובמוקדשין: [ט] ונעקר בתוך החלל דהוא לא מעלה: [י] דקתני קולית המה וקתני:

(א) בלחמ הוא ששנה בלחלות (פ"א מ"ו) אכל מיימי לה גס בנה שם ונעמלה (דף י"ז).